

POSTANOWIENIE

Dnia 13 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski (przewodniczący)

SSN Bohdan Bieniek (sprawozdawca)

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa J. C.
przeciwko A. spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w W.
o odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 13 grudnia 2023 r.,
zażalenia powoda na wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie
z dnia 16 stycznia 2023 r., sygn. akt XXI Pa 103/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego
rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania
zażaleniowego Sądowi Okręgowemu w Warszawie.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie, wyrokiem z dnia 16 stycznia 2022 r., uchylił zaskarżony przez pozwanego wyrok Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy w Warszawie z dnia 17 września 2021 r. i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w sprawie nie doszło do rozwiązania umowy o pracę w trybie art. 52 § 1 pkt 1 k.p. i dlatego powództwo pracownika o zasądzenie odszkodowania oddalił.

W ocenie Sądu drugiej instancji, wyrok podlegał uchyleniu (art. 386 § 4 k.p.c.), gdyż obie przesłanki w nim wymienione zostały spełnione. W sprawie doszło do nieważności postępowania,

bowiem Sąd Rejonowy nie mógł zmienić podstawy faktycznej powództwa. Po wtóre, Sąd pierwszej instancji zaniechał rozpoznania istoty sprawy, gdyż nie zbadał materialnej podstawy powództwa. Dlatego winien ponownie rozpoznać sprawę, ustalić stan faktyczny na podstawie całych akt i rozważyć zasadność rozwiązania stosunku pracy w trybie dyscyplinarnym, co będzie miało wpływ w przedmiocie żądanego odszkodowania.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżył w całości zażaleniem pełnomocnik powoda, podnosząc naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie: (-) art. 386 § 4 k.p.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie (błąd subsumpcji), a w konsekwencji uchylenie wyroku Sądu Rejonowego; (-) art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 379 pkt 5 k.p.c. polegające na jego błędnym zastosowaniu i przyjęciu, że Sąd Rejonowy zmienił podstawę faktyczną powództwa, przekraczając jej granice i pozbawiając pozwaną możliwości obrony swych praw, co w rezultacie powodowało nieważność postępowania, podczas, gdy brak ku temu podstaw.

Mając powyższe na uwadze, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest uzasadnione. Zgodnie z art. 394¹ § 1¹ k.p.c., zażalenie do Sądu Najwyższego przysługuje w razie uchylenia przez sąd drugiej instancji wyroku sądu pierwszej instancji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. W judykaturze przyjmuje się, że kontrola dokonywana w ramach tego środka powinna mieć charakter formalny, skupiający się na przesłankach uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji.

Zgodnie z art. 386 § 4 k.p.c., poza wypadkami określonymi w § 2 i § 3, sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Alternatywa rozłączna wskazuje na samodzielny charakter i wyraźne przeciwstawienie obu podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego przez sąd odwoławczy. Za stanowiskiem, że kontroli podlega jedynie prawidłowość zakwalifikowania przez sąd drugiej instancji określonej sytuacji procesowej jako podstawy

kasatoryjnej, opowiedział się już Sąd Najwyższy, między innymi, w postanowieniu z dnia 7 listopada 2012 r., IV CZ 147/12 (OSNC 2013 nr 3, poz. 41).

W odniesieniu do wskazanej przesłanki, jaką jest nieważność postępowania, to Sąd Okręgowy nie orzekał na tej podstawie (nie wskazał art. 386 § 2 k.p.c. i nie zniósł postępowania w tym zakresie). Z kolei w odniesieniu do art. 386 § 4 k.p.c. nie można zgodzić się z tezą, że nie została rozpoznana istota sporu. Sprawa z zakresu prawa pracy dotycząca zasądzenia odszkodowania w związku z rozwiązaniem stosunku pracy bez wypowiedzenia z winy pracownika, to typowe roszczenie ze stosunku pracy. Jego ocena należy oczywiście od uprzedniego ustalenia (nie w wyroku jak to przyjął Sąd pierwszej instancji), że doszło do ustania zatrudnienia w tej formie. Jeżeli Sąd pierwszej instancji przeprowadził postępowanie dowodowe i wykazał, że – oprócz porozumienia między stronami stosunku pracy – pozwany dążył do jednostronnego ustania zatrudnienia, to winien skutecznie złożyć pracownikowi oświadczenie woli w tej materii. Sąd pierwszej instancji przyjął, że do takiej sytuacji nie doszło. Kontrola tego stanowiska powinna być – w ramach apelacji pełnej – dokonana przez Sąd drugiej instancji, który zweryfikuje to stanowisko, w tym także – o ile zajdą ku temu podstawy – poszerzy postępowanie dowodowe, bo jest do tego nie tylko uprawniony, ale i zobowiązany, również wtenczas, gdy liczba dowodów do przeprowadzenia będzie znaczna.

Nie ma podstaw do akceptacji tezy Sądu Okręgowego, że Sąd pierwszej instancji orzekł o czym innym niż chciał powód. Powód domagał się zasądzenia odszkodowania, a w tej materii powództwo zostało oddalone, bo nie doszło do złożenia oświadczenia woli w trakcie trwania stosunku pracy. Inna rzecz czy Sąd Rejonowy powinien zamieszczać w treści wyroku ustalenie (de facto faktyczne), w jaki sposób doszło do ustania zatrudnienia. Niemniej taki defekt jest naprawialny za pomocą orzeczenia co do istoty sprawy.

W końcu marginalnie można dodać, że Kodeks pracy nie zawiera materii regulującej zasady ich składania, a do oświadczeń składanych przez strony stosunku pracy zastosowanie znajduje art. 61 k.c. w związku z art. 300 k.p. Sąd Najwyższy jest zgodny w poglądach co do tego, że z art. 61 § 1 zdanie pierwsze k.c. w związku z art. 300 k.p. wynika, iż oświadczenie woli pracodawcy o rozwiązaniu z pracownikiem umowy o pracę wywiera skutek prawny w momencie, w którym adresat tego oświadczenia woli (pracownik) mógł realnie zapoznać się z jego treścią (por. uchwały Sądu Najwyższego: z dnia 6 października 1998 r., III ZP 31/98, OSNAPiUS 1999 nr 3, poz. 80; z dnia 9 września 1999 r., III ZP 5/99, OSP 2000 nr 7-8, poz. 103 z glosą T. Liszcz oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 marca 1995 r., I PRN 2/95, OSNAPiUS 1995 nr 18, poz. 229; 9 grudnia 1999

r., I PKN 430/99, OSNAPiUS 2001 nr 9, poz. 309; 26 listopada 2003 r., I PK 490/02, OSNP 2004 nr 20, poz. 353 oraz z dnia 16 grudnia 2008 r., I PK 88/08, Monitor Prawa Pracy 2009 nr 4, s. 196). W sytuacji, gdy pracownik, mając realną możliwość zapoznania się z treścią oświadczenia woli, z własnej woli, celowo nie podejmuje przesyłki zawierającej to oświadczenie, należy przyjąć, że zostało mu ono skutecznie złożone (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 1996 r., I PKN 36/96, OSNAPiUS 1997 nr 14, poz. 251; 13 grudnia 1996 r., I PKN 41/96, OSNAPiUS 1997 nr 13, poz. 268; 23 stycznia 1998 r., I PKN 501/97, OSNAPiUS 1999 nr 1, poz. 15). Taką możliwość ma pracownik, któremu pismo rozwiązujące umowę o pracę wysłano listem poleconym, jeśli nie wystąpiły okoliczności uniemożliwiające mu odebranie przesyłki w urzędzie pocztowym, np. brak awiza w skrzynce pocztowej bądź dłuższa nieobecność pracownika pod wskazanym pracodawcy adresem, czy też inne, niezależne od pracownika przeszkody w podjęciu przesyłki.

Sumując, zażalenie powoda jest zasadne i stąd Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok. W odniesieniu do kosztów postępowania zażaleniowego pozostawił, zgodnie z art. 108 § 2 w związku z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

[SOP]

[ał]